Zeeuws Plan van Aanpak PFAS 2025

Sinds 2022 zijn er goede stappen gezet in de aanpak van de PFAS-problematiek in Zeeland. We hebben meer inzicht verkregen in de aanwezigheid van PFAS in Zeeland en we hebben acties ondernomen om lozingen terug te dringen. Dit laat onverlet dat er nog steeds nieuwe informatie beschikbaar komt over de aanwezigheid van PFAS, zoals in 2024 het geval was over PFAS in eieren van hobbykippen en PFAS in vlees van koeien die in Saeftinghe gegraasd hebben.

De Westerschelde en het Kanaal Gent-Terneuzen zullen als gevolg van de eigenschappen van PFAS en de jarenlange lozingen daarvan nog een lange tijd verhoogde concentraties bevatten. Dat betekent dat we door moeten gaan op de ingeslagen weg.

In 2025 blijven we ons inzetten voor vermindering van de uitstoot en lozingen van PFAS én op het in kaart brengen van de omvang van de PFAS-verontreiniging in de leefomgeving. Dat doen we in samenwerking met partners (ministeries, RWS, gemeenten, omgevingsdiensten en waterschap) en andere belanghebbenden. Dit plan van aanpak is afgestemd met de Zeeuwse coördinator PFAS. In dit plan van aanpak kijken wij vooruit naar de regionale acties voor het komende jaar. En focussen wij ons op het verminderen van PFAS-vervuiling in de Westerschelde en de omliggende gebieden, in samenwerking met nationale en internationale partners.

Zo wordt niet alleen de lokale omgeving beschermd, maar ook de gezondheid van de Zeeuwse bevolking.

1. Internationaal

1.1 Internationale Schelde Commissie (ISC)

Doelstelling: *Afspraken maken met Vlaanderen, Wallonië, Brussel en Frankrijk voor het verminderen van de lozingen van PFAS (en ZZS) op de Schelde.*

Het ministerie zet in de Internationale Schelde Commissie in op afspraken over uitbreiding van monitoring van (o.a.) PFAS en over de vermindering van de lozingen. Vanuit onze rol ondersteunen we deze inzet van het ministerie waar mogelijk en monitoren we de voortgang.

1.2 Grensoverschrijdende effecten van vergunningen (verdragen Helsinki/Espoo)

Doelstelling: *Eenduidige beoordeling en normering van (nieuwe) activiteiten in Vlaanderen waarbij PFAS gebruikt, geproduceerd of anderszins vrij kunnen komen, met als uitgangspunt een verdere vermindering van PFAS in de Westerschelde.*

Gezien het grensoverschrijdende karakter van de Westerschelde en de nabijheid van de Antwerpse industrie, zijn samenwerking en afspraken met België essentieel. De Helsinki- en Espoo-verdragen bieden kaders voor internationale milieusamenwerking en eisen dat landen elkaar informeren over vervuilingsbronnen met grensoverschrijdende impact.

De RUD-Zeeland heeft opdracht om vergunningaanvragen van bedrijven in Vlaanderen te beoordelen. Voor 2024-2025 hebben GS Zeeland €100.000 extra beschikbaar gesteld, zodat RUD Zeeland haar inzet op het dossier Espoo/Helsinki kan voortzetten. Het doel blijft om structurele financiering te vinden via het project Robuuste RUD.

In 2025 zal samen met RUD Zeeland gekeken worden hoe de inzet in 2026 en verder vorm moet krijgen. Daarnaast is er in 2024 een project gestart binnen Provincie Zeeland om door toepassing van AI (Artificial Intelligence) tot betere keuzes te komen welke dossiers wel en niet moeten worden beoordeeld. Deze pilot richt zich op dit moment vooral op Natuur-onderwerpen/-dossiers maar de uitkomsten hiervan kunnen wellicht ook een bijdrage leveren bij RUD Zeeland om efficiënter naar dossiers te kijken.

Acties:

- Initiëren en voortzetten van gesprekken met Belgische autoriteiten en bedrijven die betrokken zijn bij de PFAS-uitstoot, gericht op het instellen van grensoverschrijdende emissiebeperkingen.
- Regelmatige uitwisseling van data over lozingsniveaus, PFAS-concentraties en meetmethoden.
- Inzet van AI voor een eerste beoordeling van nieuwe dossiers.

2. Nationaal

2.1 Inbreng RIVM-programma en begeleiding eventuele verkenning gezondheid

Doelstelling: *Zorgen voor voldoende aandacht voor Zeeland en inwoners in het onderzoeksprogramma van het RIVM.*

Het Ministerie van IenW heeft samen met de ministeries van VWS en LNV het RIVM in 2023 de opdracht voor een landelijk blootstellingsonderzoek gegeven. De ministeries informeren de Kamer periodiek over de voortgang.

Acties:

- Wij blijven input leveren voor de opzet en uitvoering van het onderzoeksprogramma, waarbij we onder andere aandacht blijven vragen voor voldoende bloedmonsters van inwoners van Zeeland.
- Deelname aan begeleidingscommissie voor aangekondigde studies over gezondheid Zeeland.

2.2 Met IenW verder werken aan aansprakelijkheidsstelling.

Doelstelling: *Inzet is om te komen tot compensatie voor schade die ontstaan is door (de lozing van 3M van) PFAS.*

De minister van IenW heeft in mei 2023 besloten het bedrijf 3M officieel aansprakelijk te stellen voor de aanwezigheid en schade van PFAS in de Westerschelde. In 2024 hebben de Staat en 3M hier meerdere vervolggesprekken over gehad. Deze zullen worden gecontinueerd in 2025. Ook worden aangesloten partijen tijdens informatiebijeenkomsten bijgepraat over de voortgang.

Acties:

- In overleggen met minister en IenW vanuit Zeeland aandacht blijven vragen voor de noodzaak van deze aansprakelijkheidsstelling.
- Organiseren en faciliteren van informatiebijeenkomsten voor aangesloten partijen waarbij updates over de voortgang worden gedeeld.

3. Regionaal

3.1 Vergunningen voor lozing van PFAS

Doelstelling: *Uniformeren van de beoordeling en normering van lozingen van PFAS en actualiseren van bestaande vergunningen.*

We werken met het Ministerie van IenW, Rijkswaterstaat en de omgevingsdiensten aan nadere onderbouwing en strengere vergunningseisen voor PFAS en ZZS-lozingen door bedrijven en periodieke herziening daarvan. Onderdeel daarvan is het product van de 'kopgroep vergunningen' die een eenduidige aanpak ontwikkelt voor de regelgeving rondom lozingen van PFAS.

Acties:

- We vragen de omgevingsdiensten om op basis van de handreiking bestaande vergunningen voor indirecte lozingen (waarvoor GS bevoegd gezag is) te beoordelen en indien nodig te actualiseren.

3.2 Inventarisatie PFAS RWZI's en maatregelen bij bronnen

Doelstelling: *Inventariseren van bronnen van PFAS en vermindering van de lozing van PFAS op RWZI's.*

In 2024 heeft het Waterschap Scheldestromen een onderzoek opgeleverd naar de concentraties PFAS in het effluent van de rioolwaterzuiveringsinstallaties in Zeeland. In 2025 zetten we samen met de RUD Zeeland en het Waterschap in op een verdere inventarisatie van bronnen van PFAS. Afhankelijk van de resultaten van deze inventarisatie zetten we in 2025 in op stimulering van bedrijven om lozing van PFAS aan de bron te verminderen, bijvoorbeeld door gebruik van alternatieve, PFAS vrije stoffen in hun productieprocessen.

Daarnaast zetten we in op samenwerken met bedrijven om effectieve filtratiesystemen en zuiveringsmethoden te ontwikkelen en implementeren, zoals actief kool en geavanceerde membraanfiltratie, die PFAS uit afvalstromen kunnen verwijderen voordat deze de RWZI bereiken.

Acties:

- Uitvoeren van brononderzoek bij RWZI's door samenwerking RUD en Waterschap
- Stimulering van bedrijven om lozing van PFAS aan de bron te verminderen, via voorlichting en inzet van wettelijke instrumenten
- We wijzen marktpartijen die zuiveringsmethoden ontwikkelen en implementeren de weg naar mogelijke subsidies en verbinden partijen waar dat kan.
- We stimuleren dat Waterschap Scheldestromen, Rijkswaterstaat en omgevingsdiensten de wettelijke instrumenten inzetten om scherp te vergunnen.

3.3 Onderzoek PFAS-aandachtslocaties

Doelstelling: *In kaart brengen van zogenaamde PFAS-hotspots, waar de concentraties van PFAS significant hoger zijn en waar mogelijk risico's bestaan voor het milieu en de volksgezondheid.*

In 2022 zijn we gestart met historisch dossier onderzoek naar locaties waar er sprake kan zijn van bodem en grondwaterverontreiniging met PFAS. Dit onderzoek loopt tot eind 2024. Uit het uitgevoerde dossier- en historisch onderzoek zijn er locaties naar voren gekomen die verdacht zijn en voor een bodemonderzoek in aanmerking komen. In Q4 van 2024 zijn 50 perceeleigenaren aangeschreven om hen vrijwillig (*met een toestemmingsverklaring*) een bodemonderzoek en –analyse op PFAS aan te bieden. De looptijd van de SPUK willen we verlengen, zodat het bodemonderzoek op verdachte locaties kan worden uitgevoerd en het resultaat van dit onderzoek gebruikt kan worden voor het opnieuw uitvoeren van de analyse die ten grondslag heeft gelegen aan het gehele onderzoek.

Acties:
In juni 2024 is voor drie andere deelonderzoeken financiering aangevraagd via een SPUK-regeling. Eind 2024 wordt duidelijk of deze middelen worden toegekend. Daarna kan een planning worden opgesteld voor vervolgonderzoeken in 2025 en 2026. Dit betreft de volgende (deel)onderzoeken:

- Historisch onderzoek verdachte PFAS-bronlocaties op 547 locaties;
- Verkennend bodemonderzoek op 245 locaties, en historisch;
- Verkennend onderzoek bij 70 locaties van de veiligheidsregio.

RUD Zeeland en Provincie Zeeland hebben de intentie om de tot nu toe behaalde resultaten in te zetten om tot een risicoanalyse te komen voor de impact op ecologie en gezondheid van PFAS op deze gebieden.

3.4 Seaspray onderzoek

Doelstelling: *Bepalen of PFAS ook via zee-nevel of "seaspray" wordt verspreid, waardoor schadelijke stoffen via de lucht verder het land in kunnen komen.*

In januari 2024 is de beschikbare kennis over PFAS in seaspray gebundeld en is benoemd welke kennis ontbreekt. Op basis hiervan start in 2025 een landelijk vervolgonderzoek, waarin naar verwachting de verspreiding van PFAS door seapray wordt onderzocht. Daarbij worden gegevens verzameld over bijvoorbeeld de depositie op de bodem en de verspreiding naar grondwater en drinkwater-innamepunten langs de kust.

Dit onderzoek leidt tot een meer volledig beeld van de gevolgen van seaspray en daarmee van de mogelijke blootstellingsroutes van PFAS voor mens en milieu. Hierin zullen IenW, de kustprovincies, de VNG, RIVM en drinkwaterbedrijven samenwerken.

Acties:

- Landelijk start de uitvoering vervolgonderzoek naar seaspray. Wij hebben in het voortraject meegewerkt aan de vorming van de opzet hiervan en blijven betrokken bij de uitvoering.

3.5 Communicatie over voortgang, ontwikkelingen en maatregelen

Doelstelling: *Helder, consistent en transparant communiceren met de bevolking van Zeeland, belanghebbende organisaties over de risico's van PFAS en de voortgang van de maatregelen.*

Acties:

- Regelmatige updates over de voortgang van het PFAS-project (via www.zeeland.nl/pfas, social media van Provincie Zeeland, persberichten, podcasts of webinars) met informatie over de genomen maatregelen, onderzoeksresultaten en eventuele veranderingen in richtlijnen voor bijvoorbeeld consumptie van lokaal voedsel zoals vis, schaal- en schelpdieren.
- Beantwoorden van persvragen en meewerken aan interviewverzoeken.
- We overleggen periodiek met de gemeenten, GGD en VRZ over het PFAS-dossier. Indien nodig en naar behoefte richten we gezamenlijk communicatie in richting bepaalde doelgroepen.

4. Evaluatie en Voortgangsrapportage

Doelstelling: *De effectiviteit van de maatregelen periodiek evalueren en waar nodig bijsturen.*

Acties:

- Opstellen van twee voortgangsrapportages die inzicht geven in de resultaten van de maatregelen, de PFAS-niveaus in het milieu en de impact op de volksgezondheid.
- Deze rapporten openbaar maken.
- Op basis van de voortgangsrapporten beoordelen of aanvullende maatregelen of aanpassingen in het beleid noodzakelijk zijn om de doelstellingen te bereiken.
- Twee keer per jaar bestuurlijk overleg met de minister, staatsecretaris van IenW en gedeputeerde.